

GORIŠKA STRAŽA

Izhaja vsak ponedeljek in četrtek ob 8. uri predpoldne.
Stane za celo leto 15 L., za pol leta 8 L., za četrt leta 4 L.
Za inozemstvo celo leto 30 L.
Na naročila brez dopolne naročnine se ne oziramo.
Odgovorni urednik: RICHARD OREB.

V Gorici v ponedeljek 26. marca
1923
Štev. 24. Letnik VI.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo vnaprej.
List. izdaja konsorcij „GORIŠKE STRAŽE“.
Tisk. S. Spazzal v Trstu.
Uprava in Uredništvo: ulica Mameli 5. (prej Scuole).

Ubijte kmeta: ubijete državo!

Naš kmet se vedno težje bori za svoj gospodarski obstanek. Nad vso deželo leži kot mora vprašanje; ali se bomo mogli vzdržati na tej zemlji in kako? Brezposelnost postaja v vsej deželi vedno bolj občutna. Prej sveletoča mizarstva, obrt v Solkanu, v Podmelcu in drugih krajih propada. Kras stoka in nanj pritiska najhujša brezposelnost. Kamnolomska obrt je propadla. V Trstu za Kraševce ni kruha. Naše občine ječe pod neznošnim bremenom občinskih dolgov. Kdo in kako naj plača nad tri milijone samo bolniških stroškov, ki se danes izterjujejo od naših občin. Strmite: majhna občina Biljana, kjer so bili kmetje od vojne hučo prizadeti, naj plača 60.000 bolniških stroškov. Poleg bolniških stroškov ječe naše občine pod aprovizacijskimi dolgi. Revna občina Lokovec ima na pr. nad 53.000 aprovizacijskega dolga. Vsem je na drugi strani znano, da je imela deželna aprovizacija par milijonov čistega dobička. Že 2. aprila 1921. je 15 tisoč vojnih oškodovancev zahtevalo na shodu v Gorici, da se občinski dolgi vojnih let izbrišejo. Glas goriške dežele je bil močan. Vlada ga je slišala. Dolgove vojnih let občin v starih pogovih je vlada sama plačala. Osvobojenim krajem pa je odgovorila: Za vas ne morem ničesar storiti.

Strah gre skozi deželo.

Ni dovolj! Živinoreja propada, obrt počiva; kmetijstvo se je komaj toliko dvignilo, da se naš kmet z največjim trdom obvaruje pred prevelikimi dolgi. Vlada bi morala ljudstvo podpreti, da bi svoje gospodarstvo čimprej okrepilo. Z žilavostjo in pridnostjo bi slovensko in furlansko ljudstvo s pomočjo države dvignilo v kratkem času gospodarske zaklade svoje zemlje. Le na ta način bi ljudstvo sposobno plačevati davke. Toda vlada se te svoje dolžnosti do ljudstva le malo zaveda.

Davčni vijak.

Naš kmet se je dosedaj tresel pred osebno-dohodninskim davkom. Niso največje solze, ako mora naš mali kmet plačati za leto 1918., 1919. in 1920. kar 6 do 10 tisoč lir osebno-dohodninskega davka. Poleg tega plačaja zemljiški, hišni davek, davek na žganjekuho, najrazličnejše občinske, deželne, cerkvene doklade itd. Davčno breme presega dohodke naših ljudi. Nujna posledica tega je, da se je začel naš kmet že močno zadolževati. Celo vipavski kmet, ki mu je vojna povzročila najmanj škode, prodaja danes krave, vole, prašiče in celo kmetijsko orodje. Zakaj? Plačati mora davek, ker drugače mu vse zarubijo. Kot strela iz jasnega pa je zadela našega kmeta vest, da bo moral že letos plačati

20 lir vinskega davka od vsakega hl vina.

Mnogim vinogradnikom je vojna popolnoma uničila vinograde. Mnogo se jih je močno zadolžilo. Plače-

vati morajo danes 5 do 10 odstotkov za najeta posojila. Vino leži v kletih. Kupčije ni nobene. Tako je z nami, tako pa je tudi z istrskim in tirolskim kmetom. Zato so njihove stanovske organizacije že dvignile svoj glas in posredovale pri vladi, da ukine vinski davek vsaj za letos. Kmetsko-delavska zveza, stanovska organizacija goriškega kmetkega ljudstva, se pridružuje istrskemu in tirolskemu kmetu. Poslanec Šček je po navodilih Kmetsko-delavske zveze že napravil prve korake pri vladi. Potrebno pa je, da se udeležijo

odborniki skupin Kmetsko-delavske zveze zborovanja, ki se bo vršilo na Veliki četrtek v Gorici «Pri zlatem jelenu».

Komaj 70 let je minilo, odkar je naš kmet raztrgal verige tlačanstva. Prikrito tlačanstvo in kolonstvo pa spet grozi goškemu kmetkemu ljudstvu. Zato se mora naš kmet dvigniti na noge in povedati na ves glas tistim, ki odločujejo o njegovih usodi, da tako ne more in ne sme več iti dalje. Poguba kmeta je poguba dežele, poguba države!

Uničite, ubijte, zadušite kmeta, pa ste uničili ubili zadušili življenje državi!

Ali hočete to?!

Kaj se godi po svetu?

Med Italijo in Jugoslavijo se odločujejo v teh dneh zelo važne reči. V prelepem obmorskem mestecu Opatiji se pogajajo zastopniki obeh držav že mesec dni in vsa Italija ter vsa Jugoslavija čakata napeto, kakšen bo konec. Da spoznajo in razumejo braveli «Goriške Straže», kakšnega silnega pomena je sestanek v Opatiji, jih moramo peljati nekoliko nazaj v tiste dni, ko se je sklepal mir med Italijo in Jugoslavijo. V tistih časih je zahtevala Jugoslavija od pariške konference Reko zase, ker je Reka edino pristanišče na Jadranskem morju, skozi katero more Jugoslavija izvažati svoje blago v svet. Vse druge luke ob dalmatinski obali so nepripravne za trgovino ker še ni nikakih železnic, ki bi vezale ta pristanišča z ostalo Jugoslavijo. Reka je edina luka, ki odpira Jugoslaviji pot v svet. Če ji odvzamejo Reko, je odrezana vsa Hrvatska in Slavonija in vsa Slovenija od morja. Tako so govorili Jugoslovenci in terjali Reko zase. Podpiral jih je Wilson in tudi Francozi in Angleži so začeli popuščati. Italijani so pa odločno in trdovratno zahtevali Reko zase in se niso umeknili niti za las od svojega stališča. Ko je bila zanje nevarnost največja, je D'Annunzio zasedel z vojaško silo Reko. Položaj se je silno zamotal in v Parizu so idložili odločitev za poznejše čase. Medtem je Wilson padel in Jugoslavija je izgubila svojega najmogočnejšega zaščitnika. Pariški oblastniki so si omili roke in sklenili, naj Italija in Jugoslavija sami med seboj poravnata svoje račune. Začela so se dolga in mučna pogajanja med Italijani in Jugoslovenci.

Pol luke.

Diplomatje so vlekli na levo in desno, se dolgo pričekali in pregovarjali in končno začeli popuščati. Sklenili so pogodbo v Rapallu in se sporazumeli. Reke ne dobi ne Italija in ne Jugoslavija, temveč se izpremeni v neodvisno državo. Pač pa so Jugoslovenci dobili mesto Sušak, ki je od Reke ločeno samo po mostu, a je brez lastne luke. Zato se je Trumbič začel pogajati z italijanskim zunanjim ministrom Sforzo, da bi priznala Italija Jugoslaviji Barošovo pristanišče, ki je del reške luke. Tako bi Sušak dobil izhod na morje. Sforza je to zahtevo

Jugoslovenov sprejel. Tako imamo sedaj na reški obali dve mesti drugo poleg drugega: Reko s svojim pristaniščem in Sušak tudi s svojim lastnim pristaniščem, Barošem. Reška luka se je torej razdelila na dva dela. To je velikanskega pomena za Jugoslavijo in ravnotako za Reko. Ako ima namreč Jugoslavija Sušak z lastnim pristaniščem, ji ni treba da vozi svoje blago po tuji reški državi, in skozi tuje pristanišče, temveč po lastni zemlji. Jugoslovenci bi tako ne bili prisiljeni, da se poslužujejo brezpogojno Reke. Promet iz Jugoslavije in v Jugoslavijo bi se razvijal na Sušaku. Rečani pa bi stali onkraj mostu s prekrižanimi rokami in praznim žepom in obupanimi obrazi. Sušak bi vzevel, se večal in bogatel. Reka bi pa pred njegovimi očmi hiral, stradala propadala. Danes je Sušak nekako pred mestje Reke, v dvajsetih letih bi postala Reka predmestje Sušaka. Tega se vsi Rečani bojé in pred to mislijo se tresejo. Bojé se, da bi se Jugoslovenci

maščevali nad Italijo in poslali italijansko Reko

v žalostno smrt.

Kajti Jugoslavija ima Reko v svoji gospodarski oblasti. Reka se živi od krvi hrvatskega zaledja in brez tega zaledja umrje. Tega se zaveda tudi Italija in zato napenja vse sile, da bi v Opatiji Reko rešila. Kako? Prisiliti je treba Jugoslavijo, da uvaža in izvažava vse svoje blago skozi Reko. Prebrisan diplomate so si izmislili takle načrt: za reško pristanišče se ustanovi konsorcij ali zadruga, ki ima v rokah ves promet v reški luki in tam gospodari. V konsorciju naj sedijo Italija, Reka in Jugoslavija, ki postanejo tako skupni gospodarji Reke. Italijani zahtevajo, naj spada pod oblast konsorcija tudi pristanišče Baroš, takoj imenovana Delta z lesnimi skladišči in celo tudi Brajdica z železniškimi napravami na sušaški strani. Tako bi kar čez noč nad vsem tem ne ukazovala več Jugoslavija, temveč tudi Italija in Reka. Jugoslovenci bi izgubili lastno pristanišče, Sušak bi bil zopet brez luke in Jugoslavija bi ne imela več prostega in neodvisnega izhoda na morje. Ves njen promet in vsa njena trgovina bi prišla pod nadzorstvo Italije. Kar je Sforza Jugoslaviji dal, naj bi ji Opatija zopet vzela. Tako trdijo Jugoslovenci in zahtevajo zase popolnoma neodvisno pot na morje. Reka naj le ima svoj konsorcij, toda ne stavi pod njegovo oblast Baroša, Delté in Brajdice, ki spadajo pod izključno oblast Jugoslavije. Ona s tem pristaniščem razpolaga po svoji volji in ne daje odgovora za to nikomur. Italija zopet zahteva, da morajo Baroš Delta in Brajdica pod reški konsorcij, in od tega ne popušča niti za las.

Tako valuje boj sem in tja in nihče še ne vidi konca.

Sestanek v Opatiji bo odločil o smrti in življenju Reke in o odnošajih med Italijo in Jugoslavijo za dolgo dobo.

Roparski umor v Ročinju.

Zločinci zaprti.

V noči od petka na soboto, 16. t. m., se je izvršil v Ročinju grozen roparski umor, ki še sedaj pretresa vso deželo, zlasti pa soško dolino. Žrtve ropa je postal petdesetletni France Kregau, premožen posestnik in dobro znan po vsej soški dolini. Če pridete iz Gorice v Ročinj, sta takoj pri vходу v vas na vsaki strani ceste dve veliki hiši. Ona na levi strani z velikim vrtom je bila last g. Kregaua.

Kako se je zgodil zločin?

G. Kregau ni bil poročen. Ko mu je v soboto zjutraj njegova postrežnica prinesla kavo, je našla stanovanje odprto, toda njega ni bilo v njem. Misli-la je, da je odšel k delavcem na polje. Ko se je pa ugotovilo, da ga proti njegovi navadi ni bilo pri oračih, so postali njegovi znanci že nekoliko pozorni. Vendar so mislili, da je šel po kakih vojnoodškodninskih opravkih v Gorico. Ko se pa tudi z zadnjim večernim vlakom ni vrnil, je bilo jasno, da se mu je nekaj pripetilo. Začeli so ga iskati, toda zaman. V nedeljo zju-

traj so nato orožniki odprli klet, ki je bila edina zaprta pri stanovanju, toda tudi tam ga ni bilo. Pač pa so opazili na tleh mlako krvi, ki je bila skrbno zakrita z zemljo, katere je bila, kar se je dobro spoznalo, s prsti nagrabljena po tleh. Sedaj ni bilo več dvoma, da se je izvršil zločin. Po daljšem nadaljnem iskanju, ki se ga je udeleževala vsa vas, je nekdo zapazil na greznici, ki je na vrtu ob strani hiše, krvav sled. Ko so dvignili cementno pokrivalo, se jim je nudil nepopisno grozen prizor: v mali, ozki greznici, ki je bila skoraj polna, je nekako slonel mrtev Kregau s precejšnjo lobanjo. Rana je bila po potrdilu zdravnikov naravnost strašna. Prizadjana je bila z rezilom težke sekire, ter je šla 6 cm globoko v možgane.

Ukradenih nad 17.000 lir.

Nesrečni Kregau je bil, kakor smo rekli, dokaj premožen mož; dobil je bil tudi nekaj večjih svot za vojno odškodnino. Imel je pa navado, da je vso svojo gotovino nosil največkrat pri sebi. Kakor vse kaže, je postalo to zanj usodno, ker so mnogi vedeli, da

obrazu», «Pri telefonskih v Njujorku» i. t. d. še mnogo drugih drobnih zapiskov. Tudi oprema lista je lepa. Uprava je v ulici Mameli 5. Naročnica za celo leto je 10. — Prihodnja številka izide o Veliki noči. Širite svoj list, mladenke in žene!

Mladika. Tretja številka Mladike tega našega edinega in zelo dobrega družinskega lista je izšla. Ali se je zanimanje za Mladiko res zmanjšalo? Po vsej krivici. Le pogledimo družinske liste med drugimi večjimi narodi: Ali je Mladika slabša? Ne, še boljša je v marsikaterem oziru. Na prvem mestu prinaša povest, ki ima visoko literarno vrednost, «Knez Serebrjani», ki je tako napeta skozi in skozi, da jo čitatelj ne neha čitati, dokler ne pride do konca. Na drugem mestu je Bevkova «Romanca iz današnjih dni», vzeta iz doživljaja. Dalje sledi vsebina: Euripides: Bratski spor. — Dr. Breclj: O vetrovih in drugih prebavnih motenjih. — Tone Debeljak: Nedeljska samostanka. — Lojze Remec: Vžitkaji. 3 dejanje. — Debeljak Tine: Težke ure. — Ivan Vuk: Tolige. — G. Strniša: Pozimi na gomili starišev. — G. Strniša: Z gore gledam. — Pengov Fr.: Iz zgodovine veziljstva. — M. Elizabeta: Družina svetišče. — Viktor Steska: Pregled naše umetnosti. — France Bevk: Nagrobni venec. — Mogajna: Dogodek z večne poti. — Lea Fatur: Enooki. — Podlogar: Roparji na slovenski zemlji. — To so samo glavni članki. Ne moremo navesti vseh člančičev inotic, ki se vrste v rubrikah «Po okrogli zemlji», «Gospodar in gospodinja», «Pisano polje» in «Zanke ugank». — meh za smeh. — List krasi mnogo slik, tudi naših domačih. Stane 25 L. na leto. Naroči se v Gorici, via Carducci 4.

Majhna vila je na prodaj v Skopem pri Dutovljah. Natančnejša pojasnila se dobe Corso Verdi 37/I, Gorica.

Tvrdka F. PRIMAS & P. GIULIANI

za bencin, mineralna olja, mazila, maščobe, karbid, priprave na bencin in petrolejev plin itd. itd.

Zastopnica in založnica delniške družbe «Soc. It. pel Petr. ed Affini „Nafta“ s sedežem v Genovi in pop. vplač. glavnico L 200.000.000 za goriško področje

Začasni uradi in skladišča v ul. Garibaldi 18 zaloge na Mirenski cesti (juž. kol.)

Naznanja svojim cenjenim odjemalcem, da s koncem tek. meseca marca preseli svoje urade in skladišča v ul. Cipressi št. 8 pritličje (hiša Angelini).

Prepričana, da ji njeni trajni in številni odjemalci ohranijo svojo dosedanjo naklonjenost in zaupanje, kakor doslej, se jim najvda neje zahvaljuje. Primas & Giuliani.

«Zastopnike», potovalne in krajevne, išče zavarovalna družba «LE NORD» pod najugodnejšimi pogoji. Pojasnila daje BREZIGAR ROMAN, generalni zastopnik za Goriško, Gorica, Viale 24, Maggio 11.

Absolvent stavne obrtne šole išče službe kot risar ali delovodja v mestu ali okolici. Nastop po polovici meseca aprila. — Ponudbe na upravo «Goriške Straže».

15 panjev čebel dobre vrste, zavarovanin z živežem, je na prodaj. Naslov pove uprava «Straže».

Likerji - krema marsala - jajčni konjak - griotte - rum - konjak - tropinovec - vermut - marsala - ciper - malaga - grenki likerji za odvajanje in pospeševanje prebave - se dobe po kakovosti in gradaciji najboljši in po cenah brez konkurence v izdelovalnici likerjev - Giuseppe Salfati, Piazza S. Antonio 7, učenca č. karmeličana vit. Francesco Rosso dei Principi v Cerami pri Katani.

Goriška zveza del. in proizv. zadrug

Načelnštvo je sklenilo na svoji seji 6. marca 1923. da skliče **redni občni zbor**, ki se bo vršil **28. marca t. l. ob 9 dopoldne** v prostorih Goriške hranilnice za poljedelstvo, Gorica, Via Mazzini št. 4.

Dnevni red:

- 1.) Prečitanje in odobritev zapisnika občnega zbora z dne 23-II-1922.
- 2.) Poročilo predsednika.
- 3.) Poročilo tehničnega ravnatelja.
- 4.) Poročilo nadzorništvu glede bilance za leto 1922.
- 5.) Predložitev, prečitanje in odobritev bilance za leto 1922.
- 6.) Razdelitev čistega dobička (člen 30 pravil.)
- 7.) Predlog za iz izpremenitev členov 5, 8, 9, 11, 12 in 17.
- 8.) Prečitanje in odobritev pravilnika.
- 9.) Imenovanje novega nadzorništvu.
- 10.) Imenovanje novih članov načelstva.
- 11.) Predložitev in odobritev proračuna za leto 1923., določitev prispevkov včlanjenih zadrug zvezi, deleži.
- 12.) Slučajnosti.

V slučaju, da bi ob 9 dopoldne ne bilo prisotno zadostno število članov za sklepčnost, se skliče ob 9.30 istega dne v drugič občni zbor, ki bo pravnoveljavno sklepal o vseh predmetih dnevnega reda ne glede na število udeležencev (člen 18. pravil).

Za Goriško zvezo delovnih in proizvajalnih zadrug, vpisane zadruga z omejeno zavezo:

A. Radovič m. p.
podpredsednik

Hiša s hlevom za konje in dvo-riščem v ul. Trento št. 14, v bližini južnega kolodvora v Gorici, je na prodaj. Jako primerno za voznika ali malega obrtnika.

Jernej Mlakar, Cerkljanski Vrh 78 (Grahovo), **proda svoje veliko posestvo**, kjer se lahko redi nad 20 glav goveje živine. Do državne meje z Jugoslavijo je komaj ¼ ure hoda. Za ceno in druga pogasnila izve kupec pri gori imenovanem posestniku in trgovcu, ob nedeljah in četrtekih.

VELIKE ZALOGE

PO ZNIŽANIH CENAH

izredna prodaja na račun tovarnarjev

NA DEBELO IN DROBNO

VIDEM - Via Savorgnana št. 5 - VIDEM

Nadaljuje se prodaja velike in raznovrstne zaloge po **izrednih cenah.**

Tedenska nagrada: če se predloži številka prvega izvlečka loterije (oddelek v Benetkah), se dobi ženska ali moška obleka. — Vsem našim odjemalcem izročimo omenjeno številko za vsakih 100 lir kupljenega blaga.

Tukaj navajamo nekaj vrst našega blaga:

Ženske srajce po L. 5 90	Čajni prtiči L. 1.25	Brisače spugna L. 2.75
Combineus za gospe 14 90	Ženske nogavice z dvojno podlogo 2.95	Čipkasta spodnja krila 9.50
Obrobjeni robci po —.75	Družinsko platno, meter 2.95	Angleško lahko platno za srajce 3.90
Moške nogavice iz mešane volne 1.50	Volnene kravate 3.50	Rjuhe s preluknjanim robom 29.90
Gobasto sukno po 1.90	Naramnice na dvojno lastiko 3.50	Posteljna odeja 29.90
Kuhinjski prti pe 1.90	Brisalke crêpe 3.95	Bela odeja tz čiste volne 39.90
Prtiči po 1.90	Vezeni spodnji jopiči za ženske 3.95	Žimnica 49.80
Madapolam, meter 2.50	Prevlaka za žimnice, meter 4.25	Vezena rjuha za dve osebi 55.90
Švicarska tkanina 2.90	preproge za pred posteljo 4.90	Barvane odeje prešite z belim bombažem 64.90

Bogata izbira moškega in ženskega sukna, perila, platna, bombaževine, maj, preprog, zaves, perila za neveste.

Neposreden uvoz volne za postelje.

NB. Kupljeno blago se sprejme nazaj, če odjemalcu ne ugaja ali se mu zdi predrago.

Velikanska trajna razstava s popisanimi cenami - **STALNE CENE** - Nepretrgana razprodaja od 9. do 18. ure
VIDEM - VIA SAVORGNANA ŠT. 5 - VIDEM